

НАУЧЕН ЖИВОТ

ОГЛЯД ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ”

Ірина Васильєва

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (Київ, Україна)
ivafilos1403@gmail.com

17 – 18 травня 2018 року у стінах Національного медичного університету імені О. О. Богомольця відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція “Гуманітарні виміри трансформації сучасної вищої медичної освіти”. Цей захід проходив як запланований під егідою Міністерства освіти і науки України та був присвячений дослідженню та висвітленню ролі соціально-гуманітарних дисциплін у забезпеченні компетентнісного підходу в підготовці лікарів та фармацевтів; співвідношенню філософії медицини та вищої медичної освіти; етичної та біоетичної складових сучасної вищої медичної освіти в Україні та питання гендеру в системі сучасної вищої освіти; взаємозв'язку релігії та медицини; питань взаємодії фундаментальних клінічних та соціально-гуманітарних дисциплін в контексті гуманізації медицини та ін.

Організаторами конференції виступили Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Інститут модернізації змісту освіти та ГО “Міжнародна академія медичної освіти”. Від Національного медичного університету імені О. О. Богомольця відповідальною за організацію заходу виступала кафедра філософії, біоетики та історії медицини. Активно долучилася до організації та участі в заході студенти-дослідники з секції молодих вчених та Студентського парламенту. Понад 120 учасників зареєструвалося з доповідями на пленарне та секційні засідання конференції, які представляли 30 науково-освітніх і науково-дослідницьких установ. Географічна представленість учасників відображала інтегративний підтекст заходу: з одного боку в конференції взяли участь представники Національної академії педагогічних наук України, Інституту філософії імені Г. С. Сковороди Національної академії наук України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного державного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Національного авіаційного університету, Харківського національного університету імені М. Каразіна, Національного університету біоресурсів і природокористування України, Київського міжнародного університету, Київського національного університету будівництва і архітектури, Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та ін., а з іншого – Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова та Вінницького медичного коледжу імені акад. Д. К. Заболотного, Буковинського державного медичного університету, Запорізького державного медичного університету, Івано-Франківського національного медичного університету, Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика,

Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, Київського медичного університету Української асоціації народної медицини, Одеського національного медичного університету, Національного фармацевтичного університету (м. Харків), Харківського національного медичного університету, Харківського інституту медицини та біомедичних наук, Харківської медичної академії післядипломної освіти Української медичної стоматологічної академії (м. Полтава), Луганського державного медичного університету та ін. У роботі конференції взяли участь і представники закордонних навчальних закладів – Карлова університету (м. Прага), РНІМУ імені М. І. Пирогова (м. Москва).

Урочисте відкриття конференції пройшло в лекційній аудиторії № 3 Морфологічного корпусу Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, яка носить ім'я В. Ф. Войно-Ясенецького – видатного лікаря та великого священнослужителя, випускника університету. З вітальними словами до співorganizatorів, учасників, гостей звернулися виконуючий обов'язки ректора Національного медичного університету імені О.О. Богомольця проф. Я. В. Цехмістер та завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини проф. І. В. Васильєва, які наголосили на тому, що Національний медичний університет імені О.О. Богомольця з початку свого заснування став тим науково-дослідним центром, який відкрито взяв за основу, підтримував та втілював у життя гуманітарні та гуманістичні стандарти в медичній освіті, зокрема, і в контексті трансформації сучасної вищої медичної освіти відповідно до європейських та міжнародних стандартів. І в цьому напрямку Національний медичний університет імені О. О. Богомольця не лише шукає своє місце в європейському чи глобальному освітньо-медичному просторі, а й сповідує, поширює й розвиває традиції та високі людиновимірні стандарти в сучасній медицині, закладені професорами В. О. Караваєвим, В. Ф. Войно-Ясенецьким, М. Д. Стражеско, В. П. Образцовим, Л. І. Медведом та ін.

Виступає: проф. Я. В. Цехмістер, доктор педагогічних наук, Заслужений працівник освіти України, в. о. ректора Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, Перший проректор з науково-педагогічної роботи, член-кореспондент НАПН України

Виступає: проф. **І. В. Васильєва**, доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Привітав усіх учасників конференції від Національної академії педагогічних наук України професор **П. Ю. Саух**, який зосередив увагу учасників на формуванні та впровадженні нової гуманітарної парадигми як життєдайної платформи сучасної освіти, на пропонуванні нового алгоритму самовизначення для здобувачів вищої освіти, й медичної зокрема. Для вступників покоління Z (Generation Z) необхідно запропонувати нелінійний підхід у вихованні, а замість школи знання – школу розвитку.

Виступає: проф. **П. Ю. Саух**, д. філос. н., Академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України, член-кореспондент НАПН України.

Виступає: доц. **М. В. Луптакова**, доктор філософії Гуситського теологічного факультету Карлового університету в Празі

На особливостях сучасної кризи гуманітаристики та духовності в мережевому суспільстві зупинилася у своїй доповіді почесна учасниця пленарного засідання конференції – доцент **Луптакова Марина Володимирівна**, доктор філософії Гуситського теологічного факультету Карлового університету в Празі. Вона звернула увагу учасників на глибoku кризу цінностей

християнської культури, яка торкнулася і медицини, та збанкрутілості концепції мультикультуралізму. Внаслідок чого швейцарівський принцип “благоговіння перед життям” почав вихолощуватися, поступаючись місцем прагматичному й механічному підходу до життя, до розвінчування сакрального змісту таємниці життя в постмодерністському мисленні сучасної доби. М. В. Луптакова закликала шукати вихід з “лабіринтів цих потрясінь в світі, який не схильний до криз – в світі християнської онтології та антропології”.

У ґрунтовній доповіді на пленарному засіданні завідувача кафедри суспільних дисциплін Запорізького державного медичного університету проф. І. Г. Утюж було акцентовано увагу на гуманістичних принципах вищої медичної освіти, необхідності диверсифікації моделі університету як в сегменті роботи із студентами, так і на рівні освіти дорослих. Ірина Геннадіївна ознайомила учасників конференції з досвідом роботи Запорізького державного медичного університету у цьому напрямі, зокрема, зі специфікою інституту наставництва в проєкті “Школа молодого викладача”, покликано значно покращити формування педагогічної майстерності: від соціально-філософської до психолого-педагогічної. І. Г. Утюж наочно презентувала застосовувані в анонсованому проєкті методичні форми: тренінги, ділові ігри, розв’язання ситуативних завдань, які застосовуються у них на практиці в рамках трьох модулів з реалізацією конкретних тем: 1. Логіко-філософський практикум риторичної та комунікативної компетентності. 2. Психолого-педагогічна та методична підготовка молодого викладача. 3. Конфліктологія в сучасній вищій освіті. Розвиток креативного мислення.

Виступає: проф. І. Г. Утюж, д. філос. н., зав. кафедри суспільних дисциплін Запорізького державного медичного університету. **Сидять зліва направо:** доц. **Д. В. Білозор**, к. філос.н., викл. кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; проф. **О. І. Предко**, д. філос. н., професор кафедри релігієзнавства КНУ імені Тараса Шевченка; доц. **Г. Т. Терешкевич** (с. Діогена), магістр реліг. н., канд. н. держ. упр. кафедри філософії та економіки Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; доц. **А. В. Сініцина**, к. філос. н., доцент кафедри українознавства та філософії Івано-Франківського національного медичного університету

Значний інтерес викликала доповідь проф. О. І. Предко, доктора філософських наук, професора кафедри релігієзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка “Особливості релігійних епідемій”. Висвітливши найбільш відомі в історії Європи, України випадки релігійних епідемій, доповідачка основну увагу зосередила на механізмах виникнення та етапах їх розгортання, деструктивному значенні у житті суспільства та людини, зокрема втрати нею самоідентифікації.

Про роль врахування положень соціально-гуманітарних дисциплін у інтегративному підході до формування загальних і професійних компетентностей студентів на клінічних кафедрах, зокрема кафедрі анатомії, у своїй доповіді наголосила доцент Л. І. Остапюк. Вона довела у своєму виступі, що “1. Використання під час викладання дисципліни “Анатомія людини” філософських категорій як методологічної основи навчання сприяє формуванню у студентів категоріальної структури мислення, розумінню системної будови організму людини, взаємозалежних зв'язків між структурою і функцією органів і систем та причинно-наслідкових зв'язків, допомагає формуванню основ наукового та клінічного мислення. 2. Ознайомлення студентів з історичною послідовністю наукового анатомічного знання, формування наукових шкіл кафедри анатомії мотивує студентів до наукової роботи, участі в олімпіадах, конкурсах тощо. 3. Взаємодія кафедри анатомії людини з соціально-гуманітарними кафедрами допомагає розвитку суб'єктно-суб'єктних відносин між викладачами і студентами, формуванню загальних і професійних компетентностей студентів під час вивчення дисципліни”.

Виступає: доц. Л. І. Остапюк, кандидат медичних наук, доцент кафедри анатомії людини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

Виступає: доц. О. А. Редькіна, к. істор. н., доцент кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

Сидять справа наліво: проф. С. І. Рудавка, к. екон. н., Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова; С. П. Пилипенко, к. філос. н., старший викладач, ПВНЗ “Київський медичний університет”.

Виступає: доц. Б. К. Матюшко, к. філос. н., доцент кафедри філософії Національного державного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Актуальною проблемою сучасної медичної освіти, на думку професора Вінницького національного медичного університету імені М. П. Пирогова С. І. Рудавки, є подолання шкідливих звичок у студентів. Для їх подолання необхідно постійно проводити виховну роботу у студентському середовищі. Дослідник навіть численні статистичні дані, які свідчать про надзвичайно критичні показники залежності сучасної української молоді, зокрема і студентства, від алкоголю та наслідки для майбутніх поколінь.

До висвітлення відомих постатей в історії української медицини та їх вкладу в її гуманітарні засади зверталися у своїх доповідях доцент Б. К. Матюшко "Сторінка історії філософії медицини: Ілля Мечников про свої гносеологічні орієнтири" та канд. мед. н., доцент, відомий письменник Ю. Г. Віленький "Валентин Феліксович Войно-Ясенецький – видатний лікар та великий священнослужитель"

Сидять справа наліво: проф. **С. В. Сторожук**, д. філос. н., професор кафедри філософії НУБіП; проф. **Н. Г. Мозгова**, д. філос. н., зав. кафедри філософії НПУ ім. М. П. Драгоманова; доц. **О.А. Редькіна**, к. істор. н., доцент кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця; **М. Г. Кузнецова**, магістранта НПУ ім. М. П. Драгоманова; доц. **Б. К. Матюшко**, к. філос. н., доцент кафедри філософії НПУ ім. М. П. Драгоманова; доц. **Т. Г. Шоріна**, к. філос. н., доцент кафедри філософії Національного авіаційного університету, проф. **Л. Г. Дротянко**, д. філос. н., зав. кафедри філософії Національного авіаційного університету та ін.

Серед аспірантів на студентів Національного медичного університету імені О. О. Богомольця як найкращі були відзначені доповіді П. Чербана "Кореляція медичних та духовних підходів у практиці лікаря", О. Кісіленко "Якість сучасної медичної освіти та шляхи її покращення", М. Марунчак "Кореляція духовних та професійних етапів становлення особистості лікаря". Конференція співпала з днем вишиванки і багато студентів брали участь у заході в національному одязі, виявивши при цьому глибокі неординарні знання, ерудицію та високий інтелектуальний потенціал та креативні здібності на секційних засіданнях.

Молоді науковці та студенти - учасники конференції на пленарному засіданні.

Засідання секції молодих вчених: підведення підсумків під керівництвом проф. Ф. Я. Ступака, д. істор. н., професора кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця та О. В. Романюк, к. філос. н, ст. викл. кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Виступає: О. Кісіленко, студентка медичного факультету №2 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Виступає: М. Марунчак, студент медичного факультету №1 Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Виступає: П. Чербан, студент медичного факультету №4 Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Другий день роботи конференції був присвячений підведенню її підсумків, визначенню та обговоренню нагальних питань, пов'язаних з реформуванням вищої медичної освіти в Україні у напрямі її подальшої гуманізації та гуманітаризації. У доповіді проф. К. А. Іванової, д. філос. н., завідувача кафедри філософії та соціології Національного фармацевтичного університету (м. Харків) було проаналізовано низку питань викладання філософії та соціології в

контексті врахування вітчизняного та зарубіжного досвіду. Проаналізувавши та узагальнивши досвід викладання соціально-гуманітарних дисциплін у 23 університетах Великої Британії, США, Німеччини, Польщі доповідачка відзначила, що у навчальних планах цих університетів філософські та соціологічні дисципліни є обов'язковими та викладаються протягом п'яти років, що забезпечує безперервність гуманітарної освіти, свідчить про незмінність традиції університетської освіти, де філософія обіймає головну позицію як її гуманітарна, методологічна та загальнотеоретична складова. На думку К. А. Іванової, необхідно повернути соціологію до розряду обов'язкових дисциплін й в українських університетах.

Заключна доповідь проф. І. В. Васильєвої була присвячена методологічним аспектам взаємозв'язків філософії медицини та вищої медичної освіти. На її думку у сучасній практичній медицині спостерігається складний перехід від обмеженої біомедичної до сучасної холістичної моделі здоров'я людини, яка ґрунтується на парадигмальних засадах постнекласичної науки (інтеґративність, плюралізм, методологія синергетики тощо). Доповідачка акцентувала увагу на необхідності подолання тенденцій до вузькофахової підготовки; впровадження у систему вищої медичної освіти предметів, які ґрунтуються на міждисциплінарних, інтеґративних підходах (біоетика, соціологія медицини, психологія здоров'я та ін.); налагодження діалогу з релігією на засадах толерантності, свободи совісті й віросповідання; забезпечення дійсного значення філософії та ін. гуманітарних дисциплін у професійній соціалізації студентів-медиків. Вона запропонувала включити окремі теми та проблеми філософії медицини у загальний курс філософії з відповідною зміною його назви: "Філософія та філософія медицини", а також забезпечити викладання дисципліни "Філософія медицини" студентам 4 – 5 курсів усіх медичних ВНЗ України.

На світлині зліва направо: **С. Л. Шевченко**, д. філос. н., професор кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; проф. **І. В. Васильєва**, д. філос. н., зав. кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; доц. **М. В. Луптакова**, доктор філософії Гуситського теологічного факультету Карлового університету в Празі; **О. В. Романюк**, к. філос. н., ст. викл. кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

В обговоренні зазначених питань та інших аспектів реформування сучасної вищої медичної освіти в Україні активну участь взяли проф. А. П. Алексеєнко, д.філос.н., завідувач кафедри філософії та соціології Харківського національного медичного університету, проф. В. А. Качкан, д.філол.н., завідувач кафедри україністики та філософії, доц. А. В. Сініцина, к.філос.н., завідувач курсом філософії (Івано-Франківський національний медичний університет), доц. В. П. Ханжи, д.філос.н., завідувач кафедри філософії та біоетики Одеського національного медичного університету, проф. Ф. Я. Ступак, доц. О. А. Вячеславова, доц. О. А. Редькіна, к.філос.н., ст.викл. О. В. Романюк, к.філос.н., К. О. Гололобова, к.філос.н. Д. В. Білозор, ст. викл. О. В. Крицький та ін.

Усі учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції "Гуманітарні виміри трансформації сучасної вищої медичної освіти" здобули неоціненний практичний науковий досвід живого спілкування, участі в дискусіях, дебатах, висвітленні та вирішенні злободенних проблем у сфері гуманітарної та медичної освіти, культури охорони здоров'я, історії медицини, біоетики в контексті європейського самовизначення та поступу незалежної України. На заключному пленарному засіданні гостям та учасникам було вручено сертифікати учасника конференції, почесні грамоти та подарунки.

© *Ірина Василівна Васильєва*